

Oponentní zhodnocení disertační práce
Rizika státní úvěrové pojišťovny

Doktorand: Ing. Ing. Martin Ďurina

Školitel: Doc. Ing. Richard Drechsler, CSc.

Obecně lze říci, že se jedná o práci s velice zajímavým tématem zabývající se souvislostmi fungování státní úvěrové pojišťovny, resp. úvěrových pojišťoven obecně.

V první části se autor zaměřil na úvěrové pojištění jako takové. Zabývá se jeho obsahem, tzn. jak se vymezuje, jeho principy, nastiňuje historii vzniku uvedené oblasti pojištění. První část dále pokračuje popisem vývojových tendencí a změn v úvěrovém pojištění, které začaly v devadesátých letech minulého století a postupně vedly k výrazné konsolidaci a koncentraci uvedeného odvětví. Autor správně zmiňuje výsledek uvedeného procesu změn v posledních 15-20 letech. Na trhu úvěrového pojištění došlo výrazné koncentraci, kdy trhu s komerčním úvěrovým pojištěním dominují 3 velké pojišťovací skupiny kontrolující asi 80 % světového trhu. Na popis vývojových tendencí navazuje popis historie vzniku úvěrového pojištění v České republice, jejími specifickými aspekty vzniku i postupného zráním koncem devadesátých let minulého století a především na začátku třetího tisíciletí. Zvláštností vzniku a vývoje úvěrového pojištění v České republice (autor používá termín „paradox“) je výrazná účast státu při profilaci oboru a nastartování jeho fungování.

V celé první části se prolíná popis komerčního úvěrového pojištění s úvěrovým pojištěním se státní podporou. Přestože obě ramena úvěrového pojištění pracují se stejnými nebo podobnými instrumenty, je mezi nimi rozdíl, který se promítá i do způsobu fungování. Z tohoto pohledu může prolínání popisu obou typů úvěrového pojištění zapříčinit možné nejasnosti při pochopení podstaty problému.

Po obecném popisu fungování úvěrového pojištění se autor zaměřuje na popis úvěrového pojištění se státní podporou s důrazem na české prostředí. Na to navazuje i nástin fungování uvedeného úvěrového pojištění ve vybraných zemích jako je Spolková republika Německo a Velká Británie.

V druhé části disertační práce se autor zabývá úpisem rizika státní úvěrovou pojišťovnou. Úvodem se snaží vymezit pojem úpis, jaké činnosti, kroky nebo vztahy jsou skryty pod úpisem rizika. Státní úvěrová pojišťovna určitě vychází z obecných modelů pro

upisování rizik známých z fungování komerčních úvěrových pojišťoven. Na druhé straně si autor správně uvědomil, že státní úvěrová pojišťovna modifikuje proces upisování tak, aby reflektoval politické cíle pojišťovny dané při jejím založení. U státních úvěrových pojišťoven se jedná především o podporu vývozu z dané země tím, že přebírá úvěrová rizika, která jsou mimo úvěrové schopnosti komerčních subjektů. Z tohoto pohledu je legitimní otázka vyslovena autorem, do jaké míry mohou státní úvěrové pojišťovny používat komerční přístupy k úpisu rizik a do jaké míry mohou snižovat svoji aversi k riziku, resp. se řídit „politickými“ hledisky. Tato otázka by určitě stála za podrobnější analýzu, kdy by na jedné straně větší využití komerčních přístupů znamenalo stírání rozdílu mezi komerční a státní úvěrovou pojišťovnou s logickou implikací a otazníkem ohledně nutnosti za této situace, aby vůbec existovalo úvěrové pojištění se státní podporou. Na druh straně přílišný důraz na „politická“ hlediska by naopak mohl vést k zostření konkurenčního boje mezi státními pojišťovnami s logickým důsledkem hrozby výrazného nárůstu pojistných událostí a následně zvýšení tlaku na státní rozpočty uvedených zemí. V této části práce se dále autor věnuje popisu principu stanovování pojistných sazeb, prvky úvěrového rizika, klasifikací zemí dle jejich bonity i systémem minimálních pojistných sazeb.

Na předchozí část planě navazuje část třetí s detailnějším popisem typů rizik, kterým je vystavena úvěrová pojišťovna.

Témata čtvrté a páté části disertační práce patří k velmi zajímavým a v českém prostředí určitě průkopnickým. Nejprve autor popisuje otázky kapitálové přiměřenosti úvěrové pojišťovny ve vztahu na nový koncept Solvency II. Dále porovnává uvedený koncept s konceptem Basel II, který bude používán komerčními bankami. Popisuje základní pilíře a principy konceptu Solvency II. Autor správně vyvozuje, že zavedení posuzování rizik a kapitálové přiměřenosti dle Solvency II státní pojišťovnami bude mít určitě zásadní vliv na jejich fungování.

Pro české prostředí je důležitá otázka dopadu Solvency II na fungování české státní úvěrové pojišťovny EGAP, což může ovlivnit i rozsah podpory EGAPu českým vývozcům. Případně omezení státní podpory českým vývozcům z důvodu čistě komerčních konservativních přístupů k posuzování rizik státní úvěrovou pojišťovnou, může mít negativní dopad na exportní aktivity českých podniků. Velmi poučná by byla analýza dopadu implementace Solvency II, což by bylo určitě velmi přínosným závěrem disertační práce. Na druhou stranu je nutné přijmout námitku ohledně dostupnosti relevantních dat, dostatečné délky časových řad vhodných pro smysluplnou analýzu zmíněného vlivu.

Doplňující otázka:

Přes všechny uvedené problémy a potíže se získávání vhodných dat pro analýzu dopadu implementace Solvency II na kapitálovou přiměřenost EGAPu, může autor provést kvalifikovaný odhad důsledků implementace, zda se promítnou do zvýšení averze k riziku nebo do nutnosti navýšit kapitál EGAPu ze strany státu nebo nějakým jiným způsobem?

V Praze, 25.9.2006

Zdeněk Kmoníček